

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-67>

УДК 330.1:330.3:338.2

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЧИННИК ЗРОСТАННЯ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: АНАЛІЗ, ОЦІНКА Т А ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

INNOVATION POTENTIAL AS A FACTOR OF GROWTH AND COMPETITIVENESS OF THE NATIONAL ECONOMY: ANALYSIS, EVALUATION AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Ломачинська Ірина Анатоліївнадоктор економічних наук, професор,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6112-6884>**Горняк Ольга Василівна**доктор економічних наук, професор,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4954-8101>**Lomachynska Iryna, Horniak Olha**

Odesa I.I. Mechnikov National University

У статті розглядається інноваційний потенціал як чинники розвитку національної економіки України. Визначено його виключну роль у забезпеченні економічного зростання та підвищенні конкурентоспроможності, що доведено на основі економіко-математичного моделювання та прогнозування. Акцент зроблено на значенні створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності. Наголошується на необхідності ефективної державної політики, що сприятиме розвитку цілісної інноваційної екосистеми. Запропоновано загальні підходи до формування стратегії стимулювання інновацій в контексті повоєнного відновлення України. Значна увага приділена розбудові інноваційного потенціалу. Визначено, що сталий економічний розвиток можливий лише за умови інклюзії інновацій та їх активного впровадження, ефективного використання інвестиційних ресурсів та підтримки високотехнологічних секторів. Представлено концепцію індустріальних парків, як одного з інструментів ефективного економічного повоєнного відновлення.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інноваційний процес, економічне зростання, конкурентоспроможність, інвестиції, інституційне середовище, інноваційна екосистема, інклюзія інновацій, інноваційна політика, державне регулювання, індустріальні парки, повоєнне відновлення.

The article examines the innovative potential as the basis for the growth of the national economy and increase of its competitiveness. A thorough analysis of Ukraine's performance in international innovation rankings reveals that there is a conspicuous absence of a proactive policy framework to support innovation, both from the state and business sectors. Utilizing economic and mathematical modeling and forecasting techniques, it is demonstrated that, in the pre-war era, Ukraine's economy did not fully leverage its innovation potential. In the 2022–2023 period, there was a substantial decline in innovation potential, and science effectively lost its capacity to serve as an economic catalyst. In the contemporary context, the primary challenges impeding the advancement of innovation potential encompass constrained access to public and private investments by enterprises, inadequate integration of science, education, business and the state, insufficient implementation of scientific research into the real economy, underdeveloped innovation ecosystem, and other factors. This paper sets out the general approaches to the formation of a strategy for stimulating innovations in the context of the military restoration of Ukraine. It is posited that the attainment of economic growth and enhanced competitiveness of the Ukrainian economy is contingent upon the inclusion of innovations and their active implementation, effective attraction and utilization of investment resources, and the development of high-tech resources. The analysis draws upon global experience to conclude that

the effective integration of innovations into production, organizational and managerial processes is contingent upon the creation of a favorable business climate, the establishment of a holistic innovation ecosystem, the development of infrastructure, active state participation in the formation of the institutional environment and financing of R&D, and the promotion of digital transformations as the basis for modern technological changes. The concept of industrial parks is presented as a tool for innovative development for the effective restoration of the country's economy. It is also posited that innovations should become a key factor in the post-war recovery of Ukraine.

Keywords: innovation, innovation potential, innovative development, innovative activity, innovation process, economic growth, competitiveness, investments, institutional environment, innovation ecosystem, inclusion innovation, innovation policy, state regulation, industrial parks, post-war recovery.

Постановка проблеми. Інноваційний потенціал країни є визначальним чинником її конкурентоспроможності та економічного зростання в умовах сучасних глобальних викликів. Ефективність його реалізації залежить від здатності держави, бізнесу, освітніх і наукових установ інтегрувати новітні технології, розвивати людський капітал і залучати інвестиції у наукові дослідження. Проте, на сучасному етапі Україна стикається з низкою викликів, серед яких зниження витрат на інновації, слабка інтеграція у глобальні інноваційні та інвестиційні процеси, фрагментарна інноваційна екосистема, відсутність чіткої державної політики у сфері науково-технічного прогресу. І ці проблеми поглиблюються в результаті повномасштабного вторгнення росії в Україну. Відповідно, постає необхідність розробки комплексної стратегії підвищення інноваційного потенціалу розвитку національної економіки та підвищення її конкурентоспроможності, що включає стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), інвестицій, розвиток науково-технічної бази, вдосконалення інноваційної екосистеми та інституційного середовища тощо. Особливо важливим це є для України в контексті повоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень і публікацій вітчизняних авторів свідчить про особливу роль інновацій для розвитку національної економіки та її конкурентоспроможності, зокрема в умовах технологічних змін і цифрової трансформації, а також сталого розвитку [1–2]. Гаврильченко [3] підкреслює, що інновації є однією з ключових складових конкурентоспроможності як підприємств, так і національних економік загалом. Вінницька [4] наголошує на необхідності державної підтримки інноваційної діяльності та розвитку індустріальних парків у контексті економічного зростання. При цьому авторка [4] відзначає, що політика держави має бути спрямована на посилення національних інноваційних

стратегій, стимулювання потоків знань, що у перспективі сприятиме ефективній інноваційній діяльності. Ковальчук [5] зазначає, що державна підтримка інноваційної сфери є важливим фактором, проте існуючі механізми стимулювання потребують удосконалення. Корчинська та Дубачев [6] звертають увагу на необхідності врахування перспектив інноваційно-технологічного розвитку провідних держав світу у післявоєнний період. Яцкевич [7] підкреслює, що саме інноваційний розвиток України сприятиме форсуванню нових ідей, що матимуть вирішальне значення для економічного зростання, відновлення інфраструктури, забезпечення конкурентоспроможності на світовому рівні. Разом із цим, інноваційний розвиток національної економіки не можливий без удосконалення інвестиційної складової інноваційного потенціалу [8; 9], цілісної інноваційної екосистеми та інклюзії інновацій [1]. У контексті цього Данилович-Кропивницька та Джурик [14] вказують, що індустріальні парки стануть важливим інструментом післявоєнного відновлення економіки.

Формулювання завдання дослідження
Мета статті полягає в аналізі умов розвитку інноваційного потенціалу та його ефективного використання як чинника підвищення конкурентоспроможності та забезпечення економічного зростання національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал варто розглядати як багатогранну динамічну систему, що забезпечує генерацію, накопичення та трансформацію наукових ідей і науково-технічних результатів у інноваційні продукти та процеси [4]. Він має характерні риси економічної системи, серед яких можна виділити такі ключові властивості: цілісність, синергетична взаємодія, структурність, взаємодія із зовнішнім середовищем, динамічність і адаптивність, реалізаційний потенціал тощо.

На міжнародному рівні для оцінки готовності економіки до сталого інноваційного розвитку застосовується комплексний підхід, що включає аналіз стану інноваційної системи

[5]. Використання світових рейтингів дозволяє оцінити інноваційний потенціал країни, її технологічну конкурентоспроможність і здатність до впровадження новаторських рішень.

Серед ключових міжнародних рейтингів, що відображають рівень інноваційного розвитку, виділяють Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index (GII)), Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index (BII)), Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index (GCI)), Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (Innovation Union Scoreboard (EIS)), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index (GTCI)) та Оцінку готовності до майбутнього виробництва (Readiness for the Future of Production Assessment). Водночас Україна представлена лише в окремих рейтингах, зокрема у GII, BII, GCI, GTCI.

Відсутність України в частині міжнародних рейтингів інноваційного розвитку є серйозною проблемою, яка свідчить про низку системних недоліків. Насамперед, це означає, що країна або не відповідає ключовим критеріям оцінки, або не має достатньої прозорості у зборі та подачі даних. У глобальній економіці, де позиція в рейтингах відіграє важливу роль у визначенні інвестиційної привабливості, відсутність країни в таких дослідженнях створює ризики для залучення міжнародного капіталу, співпраці з технологічними партнерами, інтеграції у світові інноваційні процеси. І це може призвести до зниження її ролі в глобальній інно-

ваційній екосистемі та посилення відставання від провідних економік світу.

Аналіз динаміки позицій України в цих рейтингах дозволяє дійти висновку про недостатню активну політику підтримки інновацій як з боку держави, так і бізнесу.

Глобальний інноваційний індекс (GII) [17] демонструє останні світові інноваційні тенденції та щорічний рейтинг інновацій 133 економік світу. У 2023 році Україна покращила свій рейтинг і посіла 55 позицію (у 2022 році посідала 57 позицію) та 34 місце серед 39 економік Європи. У 2024 році відбулося погіршення індексу, Україна посіла 60 позицію із 133 країн та 34 позицію серед 39 економік Європи. Звичайно ж, лідерами індексу інновацій виступають Швейцарія, Швеція, США, Сінгапур тощо. Деякі складові рейтингу [18]: регуляторне середовище – 106 позиція (– 31 позиція); бізнес середовище – 84 позиція (+ 15 позицій); людський капітал та дослідження – 54 позиція (– 7 позицій); освіта – 43 позиція (– 12 позицій); R&D – 69 позиція (– 1 позиція); інформаційно-комунікаційні технології – 56 позиція (+ 3 позиції); знання та результати наукових досліджень – 34 позиція (+ 11 позицій).

Глобальний індекс стартап-екосистем (GSEI) [12] враховує 1000 міст і 100 країн у всьому світі, відстежуючи як імпульс, так і тенденції в екосистемі стартапів з 2017 року. У 2024 році Україна посіла 46-те місце в рейтингу стартап-екосистем, покращивши свій рейтинг на 3 позиції у порівнянні з 2023 роком. У 2024 році Україна увійшла до топ-10 країн Східної Європи та посіла 9 місце.

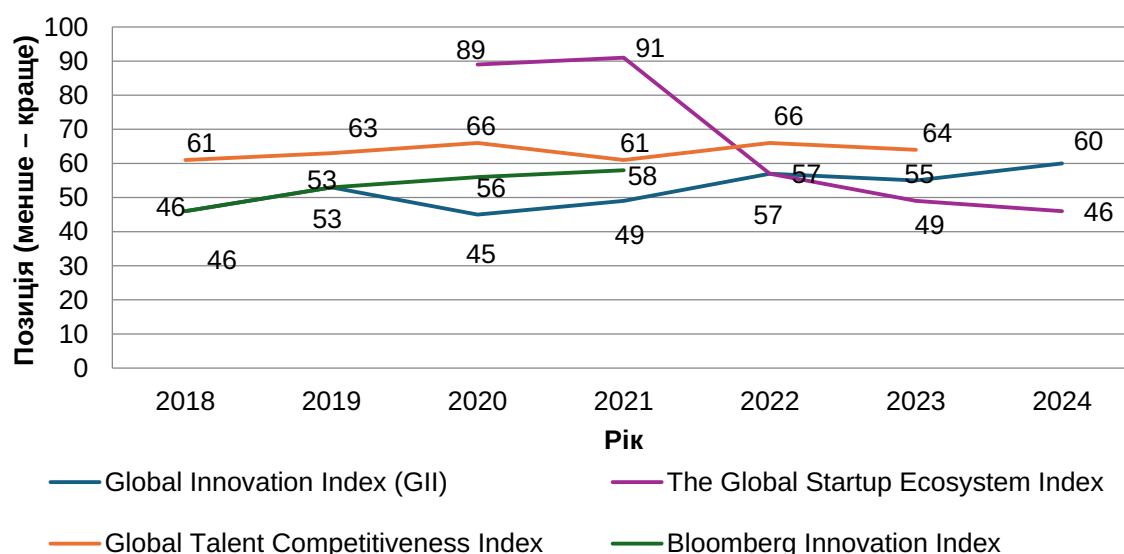

Рис. 1. Динаміка позицій України у міжнародних рейтингах інновацій

Джерело: складено авторами за даними [11–17]

В Україні 6 міст, які входять до топ-1000 міст Global Startup Ecosystem Index 2024, серед яких Київ (75 місце), Львів (397 місце), Харків (599 місце), Одеса (682 місце), Тернопіль (962 місце) та Дніпро (969 місце).

Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (GTCI) [13–16] – провідний комплексний щорічний порівняльний звіт, який визначає, як країни та міста розвиваються, залучають і утримують таланти. Динаміка позицій України свідчить про нестабільність у розвитку кадрового потенціалу України. Після спаду у 2020 році до 66-ї позиції країна знову повернулася до 61-го місця у 2021 році, що могло бути наслідком певних реформ або адаптаційних механізмів на ринку праці. Проте вже у 2022 році ситуація знову погіршилася, що свідчить про виклики у збереженні та розвитку висококваліфікованих кадрів, в першу чергу спричинені міграцією через повномасштабне вторгнення. Позитивна динаміка у 2023 році (64-та позиція)

демонструє часткову стабілізацію, але загалом показники залишаються нестабільними.

Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (BII) [11] – дослідження, яке оцінює інноваційність країн за 7 комплексними показниками (розробки та дослідження; мануфактура; продуктивність; Hi-tech компанії; освіта; дослідницький персонал; патенти). Україна демонструвала негативну динаміку протягом 2018–2021 років. Дані після 2021 року відсутні.

Дані у табл. 1 відображають динаміку інноваційної активності підприємств України та їх витрати на інновації у періоди 2018–2020 та 2020–2022 років (дані за наступні періоди відсутні) [19]. Найбільш інноваційно активно залишається промисловість, де кількість підприємств зросла з 1552 до 1611. Водночас металургія та енергетика показали незначне скорочення інноваційної діяльності, що може бути зумовлено економічними труднощами та обмеженням фінансуванням.

Таблиця 1

Інноваційна активність підприємств України та їх витрати на інновації

Показники	Кількість інноваційно активних підприємств				Витрати на інновації, тис. грн	
	Усього, одиниць		У % до загальної кількості підприємств			
Роки	2018-2020	2020-2022	2018-2020	2020-2022	2020	2022
Усього	2283	2589	8,5	10,5	23329625,0	14042718,1
Промисловість	1552	1611	12,9	14,1	15431923,0	8098796,7
Металургійне виробництво	154	138	12,0	12,4	2213375,0	2213375,0
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	291	277	18,6	23,1	2233351,0	1037836,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	37	55	11,5	7,8	374539,0	413976,9
Оптова торгівля	300	297	4,2	4,6	7897702,0	5943921,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	133	141	3,6	4,3	2364224,0	246427,8
Телекомунікації (електрозв'язок), комп'ютерне програмування	96	201	7,6	18,1	808632,0	783092,3
Фінансова та страхова діяльність	12	84	6,5	19,2	дані не оприлюднені	274957,0
Наукові дослідження та розробки	79	95	27,4	41,7	3762690,0	3712468,6

Джерело: за даними [19]

Особливої уваги заслуговують наукові дослідження і розробки, де спостерігається значне зростання: кількість підприємств збільшилася з 79 до 97, а частка – з 27,4% до 41,7%. Це свідчить про активізацію інвестицій у R&D-сектор та розширення можливостей для створення конкурентоспроможних технологій. Також позитивну динаміку демонструють транспортна галузь (з 103 до 143 підприємств) та телекомунікації (з 96 до 107 підприємств), що можна пояснити цифровою трансформацією та впровадженням інноваційних рішень.

Загальні витрати на інновації в Україні у 2022 році склали 14042,7 млн грн, що значно менше у порівнянні з 2020 роком (23329,6 млн грн). Динаміка показує негативну тенденцію до скорочення фінансування інновацій, що в свою чергу може сповільнити технологічний розвиток країни. Для зміцнення інноваційного потенціалу необхідно стимулювати інвестиції, особливо в високотехнологічні галузі та наукові дослідження.

Наукоємність ВВП України неухильно зменшується – з 0,70 % у 2013 р. до критичного значення – 0,29 % у 2021 р. з незначним підвищенням до 0,33% у 2022 р. У 2023 р. наукоємність ВВП залишається на рівні 0,33%, за оцінками Державної служби статистики [19]. Отже, наука України практично перестала виконувати економічну функцію. За оцінками при наукоємності менше 0,9% ВВП виконує лише пізнавальну функцію, а при менше 0,3% ВВП – лише соціокультурну (рис. 2) [22].

Частка обсягу витрат на дослідження і розробки у ВВП у країнах ЄС (за даними 2021 р.) у середньому становила 2,26%. Більшою за середню вона була у Швеції – 3,35%, Бельгії –

3,22%, Австрії – 3,19%, Німеччині – 3,13%, Фінляндії – 2,99%, Данії – 2,81%, Франції – 2,21%; меншою – у Румунії, Мальті, Латвії, Болгарії, та Кіпрі (від 0,47% до 0,87%) [20]. Найбільші значення цього показника мають Ізраїль (5,56%), Південна Корея (4,93%), більше 3% – Китай (3,78%), США (3,46%), Японія (3,30%) [1]. Отже, наукоємність ВВП України майже в сім разів нижча за середній показник по ЄС, не враховуючи провідні держави, де наукоємність перевищує 3%. Це означає, що Україна здатна конкурувати лише з тими країнами, які не є основними постачальниками новітніх технологій чи продукції з високою доданою вартістю.

Інноваційна діяльність є важливим чинником економічного розвитку, а рівень її впливу можна оцінити за допомогою відповідної моделі. На підставі статистичних даних про фінансові результати підприємств до оподаткування (усього за великі, середні, малі та мікропідприємства) (X) (тис. грн.) та обсяг інноваційної продукції (Y) (тис. грн.) у довоєнний період з 2015 року по 2021 рік [19] (табл. 2) визначимо залежність між Y та X на кореляційному полі (рис. 3) та побудуємо модель 1, що дозволить оцінити, наскільки економічна ефективність вітчизняних підприємств пов'язана з інноваційною активністю.

Розташування точок на кореляційному полі вказує на те, що можна застосувати лінійну регресію. Побудуємо лінійне рівняння парної регресії. В результаті отримано рівняння регресії

$$\hat{y}_x = 25337478,25 + 4,277503575x$$

Модель 1 є значущою, про свідчать результати, представлені у табл. 3.

На основі отриманих результатів інтерпретуємо отримані коефіцієнти: коли інноваційна

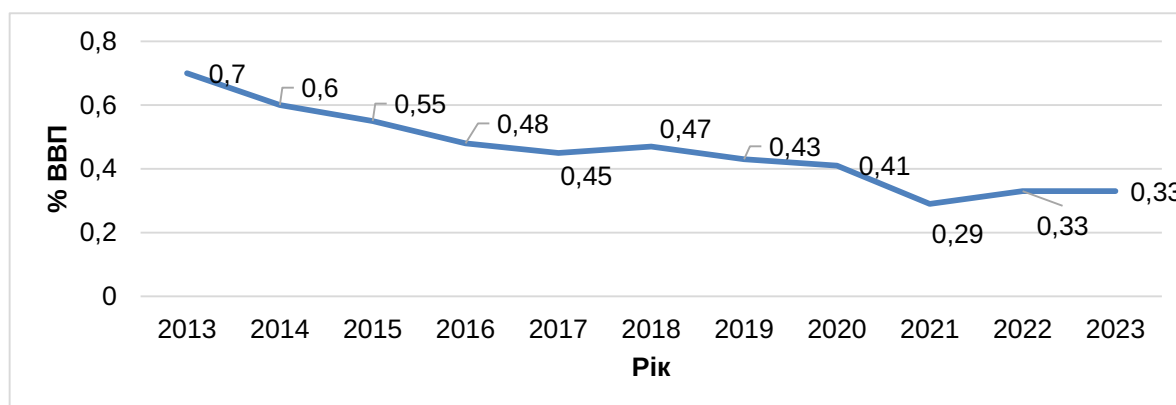

Рис. 2. Динаміка наукоємності ВВП України, %

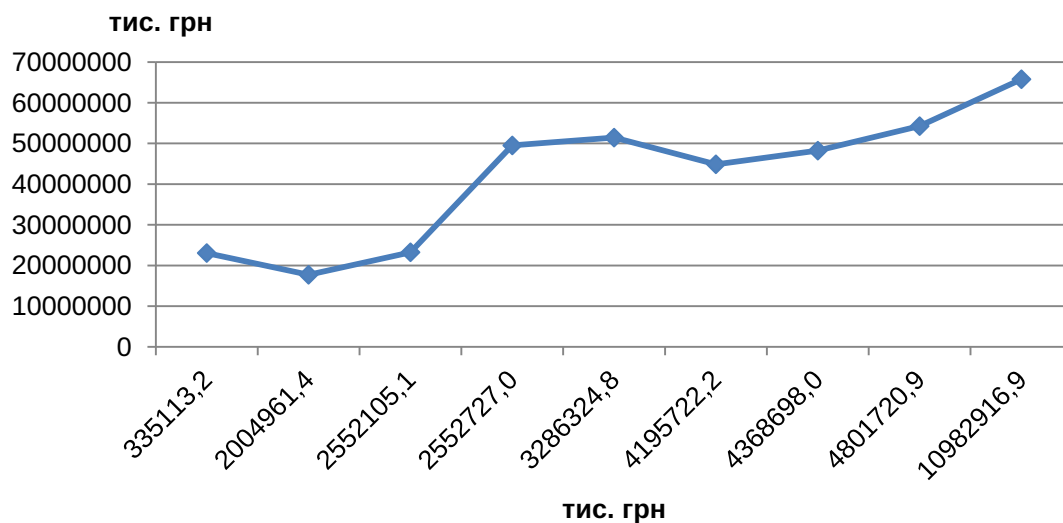
Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики [19]

Таблиця 2

**Фінансові результати до оподаткування та обсяг інноваційної продукції
українських підприємств у 2015–2021 роках, тис. грн**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Фінансовий результат до оподаткування	335113,2	2552105,1	2004961,4	4195722,2	4801720,9	2552727,0	10982916,9
Обсяг інноваційної продукції	23050093	23229458	17714245	24861143	34264893	59510752	65784129

Джерело: [19]

**Рис. 3. Залежність фінансових результатів вітчизняних підприємств
від обсягу інноваційної продукції**

Джерело: побудовано авторами

Таблиця 3

Результати моделі 1

Параметр	Значення	Параметр	Значення
$r_{xy} =$	0,769908579	$t_a =$	4,428464548
$r_{xy}^2 =$	0,592759	$t_b =$	3,596973746
$F_{\text{факт}} =$	11,64439811	$t_{axy} =$	3,412388916
$F_{\text{табл}} =$	5,117355029	$t_{\text{табл}} =$	2,509569411
$a_0 \in (10978966,47 ; 39695990,03)$		$b_0 \in (1,293135912 ; 7,261871238)$	

Джерело: розраховано авторами

продукція відсутня, то фінансові результати підприємств до оподаткування становлять 25337,5 млн грн. При збільшенні інноваційної продукції на 1 тис. грн., прибуток в середньому зростає на 4,044 тис. грн.

Знайдемо прогноз фінансових результатів до оподаткування підприємств при прогнозованому значенні обсягу інноваційної продукції x . Припустимо, що це становить 111% від середнього рівня. Тоді прогнозне значення фінан-

сових результатів підприємств до оподаткування складе:

$$x_{\text{прогн}} = \bar{x} \cdot 1,11 = 4326569,038$$

Прогнозне значення витрат на інноваційну продукцію:

$$y_{\text{прогн}} = 43844392,78.$$

Представимо на кореляційному полі вихідні дані $(x_i; y_i)$ і графік лінії регресії $\hat{y}_x = 25337478,25 + 4,277503575x$ (рис. 4).

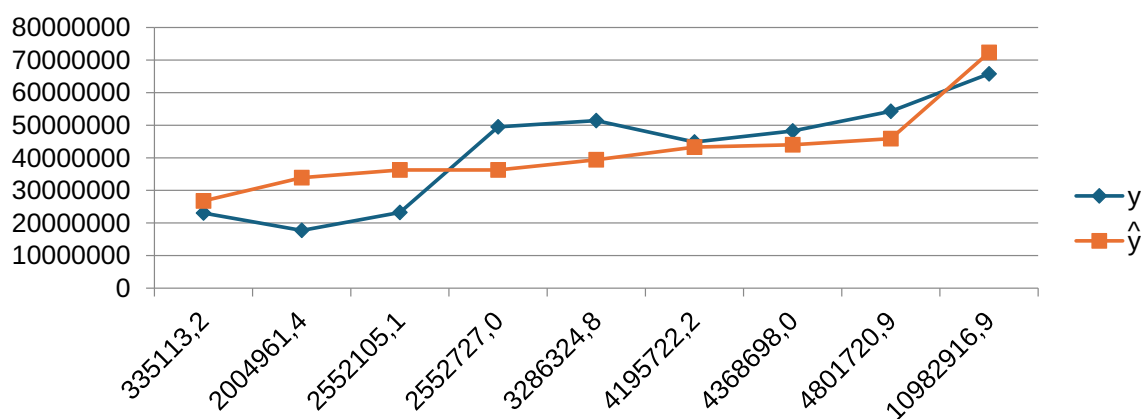

Рис. 4. Вихідні дані ($x_i; y_i$) на кореляційному полі і графік лінії регресії

Джерело: побудовано авторами на основі власних розрахунків

Рівняння регресії якісно описує вихідні дані і може бути застосовано для прогнозування. Кореляція значуща, можна зробити висновок, що інновації є важливим драйвером зростання фінансових результатів та, як результат, економічного зростання суб'єктів господарювання.

Незважаючи на високі значення фінансових результатів у деякі роки, наприклад, у 2021 році, їхній вплив на обсяг інноваційної продукції не завжди пропорційний, що може вказувати на недостатню інноваційну активність підприємств або нерівномірний розподіл інвестицій.

Держава застосовує комплекс засобів і механізмів для визначення інноваційних пріоритетів у розвитку національної економіки. Кабінет Міністрів України затвердив Стратегію розвитку інноваційної сфери до 2030 року, головною метою якої є формування національної інноваційної екосистеми. Ця стратегія орієнтована на ефективне перетворення творчих ідей у конкурентоспроможні інноваційні продукти та сервіси, розвиток інноваційної інфраструктури, розширення можливостей для наукових досліджень, а також залучення інвестицій у високотехнологічні галузі економіки [23].

Задля створення ефективної екосистеми інновацій в Україні працюють чотири Міністерства (Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України), Рада з розвитку та інновацій, Український фонд стартапів, Державна інноваційна фінансово-кредитна установа, 16 технопарків, 40 наукових парків, 75 індустріаль-

них парків та до 10 масштабних інноваційних парків [23].

Для забезпечення ефективного інноваційного розвитку національної економіки необхідно розробити чітку та системну державну політику, яка враховуватиме всі ключові аспекти інноваційного процесу. Представлена схема на рис. 5 відображає основні етапи формування та реалізації інноваційної політики, що дозволяють визначити стратегічні цілі, оцінити поточний стан інноваційного середовища, забезпечити інституційну підтримку та розробити механізми впровадження інновацій.

Для повоєнного відновлення інноваційного потенціалу України необхідно врахувати досвід країн, які успішно реалізували аналогічні стратегії економічного відновлення [6]. Враховуючи сучасні виклики, розвиток підприємницької діяльності в регіонах України буде нерівномірним через наслідки воєнних дій, що особливо відчутні у таких містах, як Буча, Ізюм, Ірпінь, Маріуполь, Миколаїв, Суми [7].

Одним із ключових напрямів державної політики має стати впровадження програм фінансування спільних інноваційних проєктів за участю бізнесу, освіти та наукових установ [3]. Зокрема, доцільним є використання інструментів інноваційних ваучерів, цільового державного замовлення, грантових програм для стимулювання розробки та впровадження технологій, орієнтованих на реіндустріалізацію та цифрову трансформацію економіки.

Ефективним інструментом економічного повоєнного відновлення можуть стати індустріальні парки, що довели свою результативність у країнах з потужною інноваційною екосистемою. Їхній успіх базується на наявності

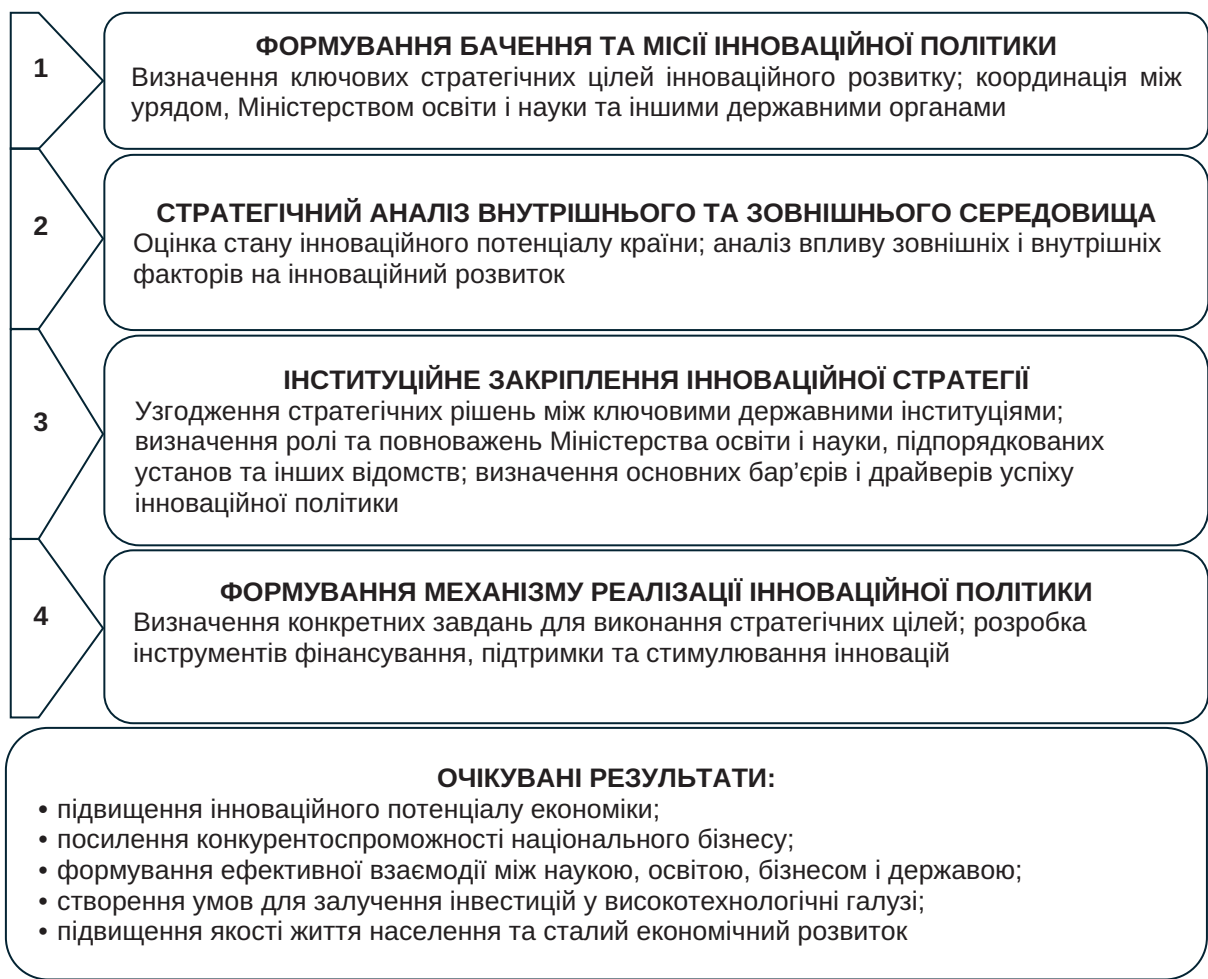

Рис. 5. Модель розроблення та впровадження інноваційної політики держави
Джерело: складено авторами

політичної волі, інституційного закріплення, державного фінансування інфраструктури та створення сприятливих умов для залучення професійних суб'єктів господарювання [10]. Крім того, країни, які активно розвивали індустріальні парки, використовували додаткові інструменти промислової політики, зокрема банки розвитку, експортно-кредитні агентства та спеціалізовані програми підтримки малого бізнесу.

Наприклад, у Німеччині ще в 1963 році був створений Euro-Industriepark Munchen, який став основою для подальшого розвитку близько 200 індустріальних парків у країні [24].

Розрахунки свідчать, що 1 га індустріального парку створює до 50 нових робочих місць, а кожна гривня державних інвестицій у їхній розвиток забезпечує до 5-6 грн приватних вкладень [25]. У 2024 році вперше держава надала фінансову підтримку індустріальним паркам на створення промислової інфра-

структури. Раніше були запроваджені податкові та митні пільги для підприємств, які працюють на їхній території, зокрема звільнення від податку на прибуток протягом 10 років за умови реінвестування. Також компанії можуть ввозити виробниче обладнання без сплати імпортного мита та імпортного ПДВ. Ці заходи сприяють залученню високотехнологічних виробництв, створюють передумови для активізації інноваційної діяльності та посилюють конкурентоспроможність національної економіки.

Індустріальні парки приваблюють інвесторів у промислові виробництва та науково-дослідні центри, оскільки прискорюють вихід продукції на ринок, зменшують капітальні витрати, знижують ризики та підвищують конкурентоздатність компаній на глобальному рівні. Саме тому держава та муніципалітети повинні розглядати індустріальні парки як стратегічний інструмент залучення інвестицій, стимулювання експорту, створення робо-

чих місць та наповнення бюджету, а також як механізм регіонального вирівнювання економічного розвитку. Крім того, індустріальні парки сприяють подоланню інфраструктурних перешкод, які можуть заважати виходу нових підприємств на ринок, що в результаті підвищує конкурентоспроможність та стійкість національної економіки [26].

Комплексне впровадження зазначених заходів сприятиме не лише швидкому відновленню економіки, а й забезпечить підвищення її конкурентоспроможності та стійкий інноваційний розвиток у перспективі.

Висновки. Аналіз міжнародних рейтингів і динаміки інноваційної активності підприємств України у довоєнний період показує, що країна до широкомасштабної війни мала значний нереалізований інноваційний потенціал національної економіки. У 2022–2023 роках інноваційний потенціал суттєво зменшився і наука практично перестала виконувати економічну функцію. У сучасних умовах ключовими проблемами розвитку інноваційного потенціалу залишаються обмежений доступ підприємств до державних і приватних інвестицій, недостатня інтеграція науки, освіти, бізнесу та держави, впровадження наукових

досліджень у реальну економіку, нерозвинена інноваційна екосистема тощо. Індустріальні парки можуть відіграти важливу роль у цьому процесі, оскільки створюють умови для залучення інвестицій та активізації інноваційної діяльності. Підтримка таких структур на рівні держави може стати дієвим інструментом післявоєнного відновлення країни та її економіки. Враховуючи світовий досвід, інклюзія інновацій та ефективна їх інтеграція у виробничі, організаційні, управлінські процеси можлива за умови створення сприятливого бізнес-клімату, цілісної інноваційної екосистеми, розвинутої інфраструктури, активної участі держави у формуванні інституційного середовища та фінансуванні НДДКР, сприянні цифровій трансформації як базису сучасних технологічних змін. При цьому інновації повинні стати пріоритетом повоєнного розвитку економіки України. Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на розробку практичних рекомендацій для формування інноваційної стратегії країни, спрямованої на розвиток та ефективне використання інноваційного потенціалу задля підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання у контексті повоєнного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ломачинська І. А., Горняк О. В. Роль інновацій у розвитку національної економіки в умовах сучасних трансформацій: інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інклюзія інновацій. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2024. Том 23. № 2(57). DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.2\(57\).325341](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.2(57).325341)
2. Lomachynska I., Podgorna I. Innovation potential: impact on the national economy competitiveness of the EU developed countries. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. 5 (2). P. 262–270. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-262-270>
3. Гаврильченко О. В. Інноваційний потенціал економічного розвитку підприємств. *Підприємництво та інновації*. 2023. № 29. С. 60–66. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.9>
4. Вінницька Т. В. Інноваційний потенціал національної економіки: сутність та структура. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 34–40.
5. Ковальчук В. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33>
6. Корчинська О., Дубачев Д. Інноваційний потенціал економіки України у поствоєнний період. *Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс*: матеріали конференції МЦНД. Хмельницький, 01.11.2024. DOI: <https://doi.org/10.62731/mcnd-01.11.2024.003>
7. Яцкевич І. В. Інноваційна політика України у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392/1342>
8. Lomachynska I., Maslennikov Ye., Poberezhets O., Shebanina O., Plets I. (2023). Management of the Financial Potential of Innovative Development of the National Economy in the Context of Digital Transformation. *Economic Affairs*. 2023. 68. P. 797–803. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.2s.2023.23>
9. Garafonova O., Yankovoi R., Zhosan H., Lomachynska I., Ananiev M., Dvornyk I. International experience in applying innovative financial management strategies for business revitalization in the post-war period in Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. 6(53). P. 43–57. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4140>

10. Данилович-Кропивницька М., Джурик Ю. Індустріальні парки в Україні: новий етап розвитку. *Наукові перспективи*. 2022. № 6(24). DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6\(24\)-71-81](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6(24)-71-81)
11. South Korea Leads World in Innovation as U.S. Exits Top Ten. *Bloomberg L.P.* 02.03.2021. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-03/south-korea-leads-world-in-innovation-u-s-drops-out-of-top-10>
12. Startup Ecosystem Overview. *StartupBlink*. URL: <https://www.startupblink.com/startup-ecosystem/ukraine?page=1>
13. The Global Talent Competitiveness Index 2022. The Tectonics of Talent: Is the World Drifting Towards Increased Talent Inequalities? *INSEAD*. 2022. URL: <https://www.insead.edu/sites/insead/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2022-report.pdf>
14. Global Talent Competitiveness Index 2021. Talent Competitiveness in Times of COVID. *INSEAD*. 2021. URL: <https://www.insead.edu/sites/insead/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2021-Report.pdf>
15. Global Talent Competitiveness Index 2020. Global Talent in the Age of Artificial Intelligence. *INSEAD*. 2020. URL: <https://www.insead.edu/sites/insead/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2020-report.pdf>
16. Global Talent Competitiveness Index 2023. What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade. *INSEAD*. 2023. URL: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf>
17. Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2024. *World Intellectual Property Organization*. URL: <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine>
18. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. *Міністерство економіки України*. 24.10.2024. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=informatsiiniaterialischodostanuinnovatsiinoiialnosti>
19. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Gross domestic expenditure on R&D (GERD) % of GDP. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R%26D_expenditure#Gross_domestic_expenditure_on_R.26D
21. Gross domestic spending on R&D. *OECD*. URL: <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>
22. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2023 році : науково-аналітична доповідь. *УкрІНТЕІ*, 2024. 108 с.
23. Глобальна інноваційна візія України 2030. *WINWIN*. URL: <https://winwin.gov.ua/>
24. Індустріальні парки стануть рушієм розвитку українських міст. Пояснюємо на прикладах. *Хмарочос*. 20.02.2024. URL: https://hmarochos.kiev.ua/2024/02/20/industrialni-parky-stanut-rushiyem-rozvytku-ukrayinskyh-mist-poyasnyuemo-na-prykladah/?utm_source
25. Індустріальні парки 2024. *Зроблено в Україні*, 2024. URL: https://madeinukraine.gov.ua/industrialni_parky_2024.pdf
26. Міжнародні рекомендації для індустріальних парків. *United Nations Industrial Development Organization*. URL: https://geipp-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/Mizhnarodni-rekomendatsii-IP-2.pdf?utm_source

REFERENCES:

1. Lomachynska I. A., Gornyak O. V. (2024). Rol' innovatsiy u rozvytku natsional'noyi ekonomiky v umovakh suchasnykh transformatsiy: innovatsiynyy rozvytok, innovatsiynyy potentsial, inklyuziya innovatsiy [The role of innovations in the development of the national economy in the conditions of modern transformations: innovative development, innovative potential, inclusion of innovations]. *Market economy: modern theory and practice of management*, volume 23, no. 2(57). DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.2\(57\).325341](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2024.2(57).325341)
2. Lomachynska I., Podgorna I. (2018). Innovation potential: impact on the competitiveness of the national economy of developed EU countries. *Baltic Journal of Economic Research*, 5 (2), pp. 262–270. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-262-270>
3. Gavrilchenko O. V. (2023). Innovatsiynyy potentsial ekonomichnoho rozvytku pidpryyemstv [Innovative potential of economic development of enterprises]. *Entrepreneurship and Innovation*, no. 29, pp. 60–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.9>
4. Vinnytska T. V. (2014). Innovatsiynyy potentsial natsional'noyi ekonomiky: sutnist' ta struktura [Innovative potential of the national economy: essence and structure]. *Scientific works of Kirovohrad National Technical University. Economic Sciences*, issue 26, pp. 34-40.
5. Kovalchuk V. (2023). Analiz tendentsiy innovatsiynoho rozvytku natsional'noyi ekonomiky [Analysis of trends in innovative development of the national economy]. *Economy and Society*, no. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33>
6. Korchynska O., Dubachev D. (2024). Innovatsiynyy potentsial ekonomiky Ukrayiny u postvoyennyy period [Innovative potential of the economy of Ukraine in the post-war period]. *Development of scientific thought of post-in-*

dustrial society: modern discourse: materials of the conference of the ICSR. Khmelnytskyi. 01.11.2024. DOI: <https://doi.org/10.62731/mcnd-01.11.2024.003>

7. Yatskevich I. V. (2022). Innovatsiyna polityka Ukrayiny u pislyavoyennyi period [Innovation policy of Ukraine in the post-war period]. *Economy and society*, no. 39. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392/1342>

8. Lomacynska I., Maslenikov E., Poberezhets O., Shebanina O., Plets I. (2023). Management of the financial potential of innovative development of the national economy in the context of digital transformation. *Economic affairs*, 68, pp. 797–803. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.2s.2023.23>

9. Garafonova O., Yankova R., Zhosan G., Lomachynska I., Ananiev M., Dvornyk I. (2023). International experience in the application of innovative financial management strategies for business revival in the post-war period in Ukraine. *Problems of theory and practice of financial and credit activities*, 6(53), pp. 43–57. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4140>

10. Danylovykh-Kropivnytska M., Dzhuryk Yu. (2022). Industrial'ni parky v Ukrayini: novyy etap rozvytku [Industrial parks in Ukraine: a new stage of development]. *Scientific perspectives*, no. 6(24). DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6\(24\)-71-81](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6(24)-71-81)

11. Bloomberg L. P. (2021). South Korea Leads World in Innovation as U.S. Drops Out of Top 10. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-03/south-korea-leads-world-in-innovation-u-s-drops-out-of-top-10>

12. StartupBlink. (2025). Startup Ecosystem Overview. Available at: <https://www.startupblink.com/startup-ecosystem/ukraine?page=1>

13. INSEAD. (2022). Global Talent Competitiveness Index 2022. The Tectonics of Talent: Is the World Drifting Towards Increased Talent Inequalities? Available at: <https://www.insead.edu/sites/insead/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2022-report.pdf>

14. INSEAD. (2021). Global Talent Competitiveness Index 2021. Talent Competitiveness in Times of COVID. Available at: <https://www.insead.edu/sites/insead/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2021-Report.pdf>

15. INSEAD. (2020). Global Talent Competitiveness Index 2020. Global Talent in the Age of Artificial Intelligence. Available at: <https://www.insead.edu/sites/insead/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2020-report.pdf>

16. INSEAD. (2023). Global Talent Competitiveness Index 2023. What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade. Available at: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf>

17. World Intellectual Property Organization (2024). Ukraine's ranking in the Global Innovation Index 2024. Available at: <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/ukraine>

18. Ministerstvo ekonomiky Ukrayiny (2024). Informatsiyni materialy shchodo stanu innovatsiynoyi diyal'nosti [Information materials on the state of innovation activity]. Available at: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=informatsiiniaterialischodostanuinnovatsiinoidiialnosti>

19. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Statistical information. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

20. Eurostat. (2025). Gross domestic expenditure on R&D (GERD) % of GDP. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R%26D_expenditure#Gross_domestic_expenditure_on_R.26D

21. OECD. (2025). Gross domestic expenditure on R&D. Available at: <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>

22. UkrINTEI. (2024). Naukova, naukovo-tekhnichna ta innovatsiyna diyal'nist' v Ukrayini u 2023 rotsi : nauko-vo-analitychna dopovid' [Scientific, scientific and technical and innovative activity in Ukraine in 2023: scientific and analytical report].

23. WINWIN. (2024). Hlobal'na innovatsiyna viziya Ukrayiny 2030 [Global innovation vision of Ukraine]. Available at: <https://winwin.gov.ua/>

24. Hmarochos. (2024). Industrial'ni parky stanut' rushiyem rozvytku ukrayins'kykh mist. Poyasnyuyemo na prykladakh [Industrial parks will become the engine of development of Ukrainian cities. Let's explain with examples]. Available at: https://hmarochos.kiev.ua/2024/02/20/industrialni-parky-stanut-rushiyem-rozvytku-ukrayin-skyh-mist-poyasnyuyemo-na-prykladah/?utm_source

25. Made in Ukraine. (2024). Industrial'ni parky 2024 [Industrial Parks 2024]. Available at: https://madeinukraine.gov.ua/industrialni_parky_2024.pdf

26. United Nations Industrial Development Organization. (2021). Mizhnarodni rekomendatsiyi dlya industrial'nykh parkiv United Nations Industrial Development Organization [International Recommendations for Industrial Parks]. Available at: https://geipp-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/Mizhnarodni-rekomendatsii-IP-2.pdf?utm_source